

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . . 40 K
mesečno 30 .
za inozemstvo . . . 100 .
—
Oglasi za vsak mm višine
stolpe (68 mm) . . 4 K
mali oglasi do 30 mm
stolpe (68 mm) . . 1 .

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72
Upravištvu:
Vojkova ulica št. 64
Telefon št. 28.
Račun kr. pošt. črk. urada
št. 11.842.

Ljubljana, 17. aprila.

Genovska konferenca, na kateri je rusko vprašanje takoj od začetka dominiralo, stoji pred svojo veliko odločitvijo.

Ze na prvih sejah se je pokazala razdelitev vlog. Anglija, ki ima nad dva milijona brezposelnih in trpi pod nemškimi dumpingom, išče velikih izvoznih možnosti. Francija je zemlja finančno zadovoljnega srednjega sloja, ne posega aktualno v svetovno trgovino izven svojih državnih mej, teži pa za reparacijo in vidi v njej svoj glavni politični cilj. Italija mora vse uvažati in bi rada izvažala, si zagotovila poceni sirovine in zase ugodni tarifni režim, teži za urejeno cirkulacijo blaga. Nemčija nima več kolonij, mora plačati ogromne reparacije, išče novih izvoznih trgov in poceni sirovine. Rusija je brez produkcije, sredi nepopisnega trpljenja, rada bi se dvignila s pogojišč in zamenjala neplodnost raznih teorij s plodnejšim umikom, toda le v toliko, kolikor sovjeti ne bi bili z njim prisiljeni dati politično moč iz svojih rok. Njim gre za biti ali ne biti, ravnotako, kakor nekoč v Brestu Litovskem, ki morda doživlja sedaj v Genovi drugo izdanje...

Konferenca je takoj stopila in medias res. Njeno vodstvo je razdelilo vsem udeležencem obširno spomenico, ki so jo izdelali zavezniški strokovnjaki v Londonu. Spomenica vsebuje stališče zaveznikov o možnosti gospodarske obnove Evrope na podlagi obnove Rusije. Memorandum predlaga zavezniške pogoje in smer obnove. Pogoji zahtevajo mnogo, od sovjetske vlade zelo mnogo: Sovjetska vlada mora priznati finančne obveznosti prejšnjih vlad, prevzeti odgovornost za škodo, ki so jo utrpeli zavezniški državljani privatniki, višino obveznosti določiti mešana komisija ruskega dolga. Ruska justica mora postati neodvisna, inozemci dobe v Rusiji posebno pravno stališče, kakor svojčasno v Turčiji (kapitulacije). Na teh pogojih je mogoča investicija kapitala in dela v Rusiji in delo za svetovni valutni in kreditni problem.

To je zavezniški predlog, ki naj bi bil temelj za nadaljna pogajanja. Ruska delegacija je stavila sledeče protipredloge: Evropa naj se popolnoma razoroži, menični kurz med angleško in ameriško valuto na eni, ostalimi evropskimi valutami na drugi strani naj se medsebojno ustalita, slabo valutne države naj dobe kredite v zlatu za stabilizacijo lastne valute, kurzi se morajo stabilizirati na temelju resnične notranje kupne moči denarja vsake države in končno, Rusija dobi mednarodno posojilo, da ustali lastno valuto.

Razprave in pogajanja so silno težavna. Tudi sobotna konferenca je potekala brez rezultata. Konferenci je sledilo dolgo posvetovanje pri Lloyd Georgeu. Pozno v noči so že nekateri poročevalci brzojavili svojim listom, da je sporazum dosežen, in da je Rusija priznala svoj predvojni dolg v znesku 21 milijard zlatih mark.

Vest je bila preuranjena. Lloyd Georgea taktika in njegova vztrajnost so brez primere, proti njegovim argumentom pa ponavljajo Rusi včasih taktiko Bresta Litovskega.

V soboto je prispela napetost do viška. Ali bodo Rusi popustili? Oni bi sprejeli predvojne dolgeve nase, v načelu so celo izrecno pripravljeni, tudi bi radi kompenzirali vse druge med vojno kontrahirane dolgeve za škodo, ki so jo sami utrpeli od intervencij raznih generalov, toda sovjeti se ne morejo spuščati v resnično reorganizacijo sodstva v demokratični volilni sistem, ker bi morale te obveznosti ostati le na papirju. Kapitulacije in mednarodna kontrola financ pa strmgolavi Rusijo med polnosuverene države. Končno je rusko gospodarstvo tako desolatno, da bi trebalo pritoka nestetih milijard. Za velika mednarodna posojila pa so varstveni pogoji takšni, da ogrožajo sovjetski sistem. Kje je izhod? Zato je v soboto pozno v noči običajno posvetovanje na obojestranskem Non possumus: Rusi bi priznali predvojne dolgeve, če bodo bajeslovno milijardno posojilo za obnovo Rusije, brez kapitulacij, brez Dette publique, brez drugih garancij... Govori se o petdesetih zlatih milijardah!

Če v torek ne bo sporazuma, je genovska konferenca doživela fiasco v glavni in bistveni svoji točki. Toda neutrudljivi Lloyd George že ponovno stalo stalno konferenco, zgolj za rusko vprašanje, s sedežem v Stockholmu, in pravi: Česar danes ne končamo, odložimo za jutri. Rešujemo danes druga vprašanja, ki so nam še bližje.

Jugoslovansko-italijanska pogajanja prekinjena.

ODHOD MINISTRA KUMANUDIJA V BEOGRAD. — ENOTEN NASTOP MALE ANTANTE.

Genova, 17. aprila. (Izv.) Jugoslovansko-italijanski razgovori so za nekaj dni prekinjeni. Italijani, ki so očitno menili, da bodo pogajanja radi rapallake pogodbe v smislu njihovega programa gladko potekla, so videti ozlovoljeni. Njihova delegata Contarini in Tosti sta se odpeljala v Rim.

Minister dr. Kumanudi prispe jutri v Beograd, kamor je bil pozvan v važnih zadevah, dr. Ninčič pa je čez praznike odšel v poset h kneginji Jeleni v Nizzo ter se v torek vrne v Genovo.

Rimska «Tribuna» piše o nastopu delegata Jankovića v ekonomskem

oseku in naglašja, da je tu prvokrat nastopila Mala antanta kot enota in solidarno s tem, da je odbila francoski predlog uporabe portoroških resolucij kot splošno veljavnih za medsebojne gospodarske odnose nasledstvenih držav, češ, da te resolucije ne morejo biti sprejete, ker preveč obremenjajo države Male antante. «Tribuna» bi rada iz te odklonitve konstruirala spor med Malo antanto in Francijo, dasiravno gre za vprašanje zgolj tehnične narave in se je po seji odeska doseglo popolno soglasje med francoskim in jugoslovanskim delegatom.

Razkol med muslimani.

IZID SARAJEVSKEGA GLASOVANJA. — MINISTRA VILOVIĆ IN OMERVIĆ PONUDILA DEMISIJO. — MUSLIMANSKI DESNICARJI OSTANEJO V VLADINI VEČINI.

Sarajevo, 17. aprila. (Izv.) Po burnih debatah je glavni odbor Muslimanske narodne organizacije danes prešel na glasovanje. Za Spahovo resolucijo je glasovalo 36, za Maglajićevo 13 odbornikov. V Spahovi resoluciji je rečeno, da se Muslimanska narodna organizacija vrača k avtonomističnemu programu in da morajo vsi njeni poslanci ali izstopiti iz vladnega bloka ali pa odložiti mandate. V desničarski resoluciji pa se zahteva, da ne sme noben muslimanski poslanec sodelovati z ekstremisti Radičeve ali kterekeoli druge protidržavne smeri.

Vsled glasovanja sta ministra Vilović

in Omerović izjavila, da demisionirata in sta obenem odposlala min. predsednika Pašića brzojavko, v kateri ponajata demistlo.

Skupina desnice je nato na posebnem sestanku sklenila, da ne prizna glavnemu odboru kompetence za tako daleko sežni sklep, ker je zanj pristojen le zbor zaupnikov organizacije. Zato desničarska skupina ne bo niti položila mandata niti izstopila iz vladnega bloka.

Tuzla, 17. aprila. (Izv.) Tu se je vršil danes velik zbor Muslimanov, ki je izrekel zaupnico Maglajićevi skupini.

Krilično stanje na Madžarskem.

LEGITIMISTI GROZE Z NOVO REVOLUCIJO. — BETHLENOV POVRATEK IZ GENOVE. — PRED NJEGOVO DEMISIJO.

Budimpešta, 17. aprila. (Izv.) Policija je dovršila preiskavo radi atentata, izvršenega v prostorih kluba liberalne stranke. Atentat je zahteval sedem žrtve. Dognano je, da je bil zasnovan in izveden od nacionalistično-legitimistične organizacije «Probujači» čih se Madžarov. Policija je pet voditeljev te organizacije zaprla. Predno pa je mogla sporočiti javnosti rezultat preiskave, je društvo «Probujači» se

Madžarov» interveniralo ter pod pretjbo nove legitimistične revolucije zahtevalo od vlade, da se nadaljna preiskava ustavi ter krivci izpuste. Vlada je poklicala ministrskega predsednika Bethlena iz Genove. Grof Bethlen je prispel v soboto v Budimpešto ter so se še ponoči in včeraj ves dan vršila ministrska posvetovanja. Situacija je zelo kritična. Soli se, da bo grof Bethlen demisioniral.

Lep sprejem 'Smetane' v Mariboru.

Maribor, 17. aprila. (Izv.) Z današnjim popoldanskim brzojavkom so se pripeljali semkaj iz Prage člani praškega pevskega društva «Smetana» pod vodstvom svojega predsednika Kalaša in dirigenta Černyja, skupno 55 oseb. Na kolodvoru se je zbrala velika množica Mariborčanov, ki je z navdušenim vzklikanjem pozdravila dole goste, katere je prvi pozdravil predsednik češkega kluba v Mariboru Bureš in podpredsednik Glasbene Matice Štefe. Odgovoril je predsednik «Smetane» Kalaš. Proti večeru so se podali «Smetanaši» na tujaknje pokopališče, kjer so v spomin škofu Slomšku in uredniku Tomšiču, ki počiva tamkaj, zapeli Smetanovo «Eno» in pa našo «Slovenec sem». Na obeh grobovih je govoril pokojnikoma na čast profesor Dr. Nèdved.

Zvečer pa se je vršila v Narodnem domu pozdravna svečanost. V imenu mesta je tam pozdravil «Smetano» župan Grčar, kateremu se je zahvalil predsednik «Smetane» Kalaš. Drugi je govoril predsednik češkega kluba Bureš. Za češko-jugoslovensko ligo je pozdravil goste v obeh jezikih dr. Reisman, ki je povdarjal dejstvo, da delajo naši bratje Čehi s kulturnimi prireditvami za nas istočasno, ko stojita naša in češka delegacija v Genovi v isti fronti, in napil predsedniku češkoslovaške republike Masaryku. Odgovoril mu je predsednik «Smetane» Kalaš, ki je napil kralju Aleksandru. Nato je vojaška godba intonirala ostala. Lloyd George je pristal načela: Vztrajajmo.

To je tudi edino, kar preostaja. Nikdo ne more več tajiti, da je temelj svetovne solidarnosti medsebojna svetovna odvisnost. To priznanje pa pomeni za sovjete Canosso. Lloyd George mora zmagati nad Ljeningom i nad Clémenceauom. Konferenca se nadaljuje.

la obe narodni himni. V imenu «Smetane» je govoril profesor Zelenka, v imenu mariborskih obrtnikov g. Novak, v imenu Glasbene Matice Oskar Dev, v imenu Škola brat Novak in kot zadnji godbenik Topič.

H koncu so «Smetanaši» zapeli nekaj lepih pesmi. Takoj smo Mariborci čutili, da nam bodi. «Smetanaši» na svojem jutrišnjem koncertu pripravili izreden glasben užitek. Tudi Glasbena Matica je izvajala nekaj koroških pesmi, ki so goste posebno navdušile. Vstopnice za koncert «Smetane» so do danes že vse razprodane. «Smetanaši» se odpeljejo v Ljubljano v sredo ob 10.15.

RABUKA V DELAVNICAH JUŽNE ŽELEZNICE V MARIBORU.

Maribor, 17. aprila. (Izv.) V delavnici Južne železnice je nastala v soboto opoldne rabuka med delavci, ki so v znak protesta, da so dobili uradniki zvišane plače, oni pa ne, nagnali vodjo delavcev in pregnali tudi uradnike. V razjarjenosti so grozili delavci preteptati tudi svojega voditelja Nahtigala, ko je hotel govoriti. Nahtigal je moral pobegniti. Delavci so poslali na stanovanje postajnega načelnika deputacijo, ki je ostro protestirala proti zapostavljanju.

KRALJEVO ČASTNO DARILLO ZA SPORTNO TEKMO.

Beograd, 17. aprila. (Izv.) Kralj je danes sprejel v avdijenci predsednika «Beograjskega sportnega kluba» Miloša Radolovića in mu izročil pehar (pokal) kot častno darilo za veliko nogometno tekmo med Beogradom in Bukarešto.

RUSKI MONARHISTI NA DELU.

Pariz, 17. aprila. (Izv.) Rumunski varnostni organi so odkrili veliko rusko monarhistično organizacijo, ki je izvrševala šplonaže v ruskih mejnih deželah. Sedež te organizacije je Berlin, krinka trgovska, ime Bus (-Besarabija, Ukrajina, Sibirija).

Napeta situacija v Genovi.

KONFERENCA SE LAHKO RAZBIJE NA RUSKEM VPRAŠANJU. — RUSI NOČEJO PRIZNATI CARSKIH DOLGOV. — BREZUSPEŠNA POGAJANJA PRI LLOYD GEORGEU.

Genova, 17. aprila. (Izv.) Jutri se vrši sestanek politične komisije za odločanje v ruskem vprašanju. Po rezultatih sobotnega posvetovanja pri Lloyd Georgeu sporazum ni nemogoč. Vendar se smatra za gotovo, da se morajo pogoji zavezniškega memoranduma bistveno spremeniti. Rusi so stavili nove protipredloge poleg prvotnih. Njih vsebina še ni docela znana. Odklonili so vsako vmešavanje v teritorialna vprašanja, v suverenost, v sodstvo, v pogledu vojnih dolgov odklanjajo odškodnino za nacionalizacijo in za vojno škodo zasebnikom ter zahtevajo odškodnino za vojno škodo, ki so jo sami trpeli. Po izjavi Rakovskega bi Rusija morala v zmislu zavezniških zahtev plačati okroglo 68 milijard zlatih rubljev, kar je nezmislno.

Danes Rusi demantirajo, da bi jim bil stavljen ultimatum, ravnotako vest, da so v soboto zahtevali nov odlog. Vsekakor je položaj skrajno napet. Neuspeh pogajanj z Rusi bi značil fiasco genovske konference.

Danes konferenca ni delala. Delegati so bili na raznih izletih. Večina delegatov je bila v razgovorih mnenja, da namerava Lloyd George, če bi se z rusko delegacijo glede priznanja predvojnih dolgov ne mogel v doglednem času doseči dovoljen rezultat, pustiti to vprašanje zaenkrat na strani in razpravljati z rusko delegacijo nadalje samo še o aktualnih gospodarskih vprašanjih. Čeprav francoska delegacija ne deli tozadevnih namer s Lloydom Georgeom, vendar je najbolj verjetno, da se bo ruski problem rešil tako, kakor želi Anglija. Lloyd George namerava vpostaviti za Rusijo stalen gospodarski svet, ki bi bil nekako nadaljevanje genovske konference in bi stalno zboroval v Stockholmu. Francoska delegacija meni, naj bi bile v tem stalnem gospodarskem svetu zastopane samo petere velesile in tiste ostale države, ki so neposredno zainteresirane pri tem, da se reši rusko vprašanje. Angleška in italijanska delegacija pa zastopata mnenje, naj bi se v ta svet pritegnili tudi nevrtaletci.

V Lloyd Georgevi villi v Genovi so se v soboto do pozne noči vršila pogajanja z rusko delegacijo. Depoldne se je Lloyd George pogajal z ruskimi izvedenci glede problema ruskih dolgov. Pri tem je Lloyd George v imenu zaveznikov zahteval od Rusije na račun ruskih dolgov zaveznikom skupno vsoto 62 do 68 milijard zlatih frankov (25 milijard predvojnih dolgov, ostalo so krediti, dovoljeni Rusiji za vojne od leta 1914—1917 z obrestmi vred).

Na popoldanski seji je izjavil Čičerin, da tolike vsote ne more pripoznati kot

ruski dolg. Tudi je odklonil moratorij do leta 1927. Če bi se zavezniški odločili za manjšo vsoto, bi Rusija to plačala, a le pod pogojem, da se pripozna njena vlada. V tej točki si pa zavezniški ne nasprotujejo. Verjetno je torej, da se vprašanje ruskih dolgov reši pozneje na posebni konferenci in da se omeji genovsko konferenco samo na rusko gospodarsko vprašanje. To se bo odločilo na seji politične podkomisije v torek.

Genova, 17. aprila. (Izv.) Od sobote na nedeljo ponoči se je razširila vest, da je prišlo v konferenci pri Lloydju Georgeu, katere je trajala čez polnoči, do sporazuma z rusko delegacijo glede priznanja predvojnih dolgov. Ta vest ni točna. Ruska delegacija je izjavila, da je pripravljena priznati predvojne dolgeve Rusije, toda pod pogojem, da se prizna ruska protiterjatev 50 milijard zlatih rubljev. Konferenca je zadela pri pogajanjih z rusko delegacijo v tej točki na kritično vprašanje. Položaj je precej napet, vendar pa za pesimizem ni povoda. Zdi se, da ta izjava ruske delegacije še ni njena zadnja beseda. Politični krogi menijo, da so te zahteve Rusov samo taktična poteza.

SKLEPI FINANČNE KOMISIJE.

Genova, 17. aprila. (Izv.) Na sobotni seji finančne komisije na genovski konferenci je bil sprejet predlog italijanskega zastopnika Luzattija glede ustanovitve mednarodne klirinške pisarne za emisijske banke. Sprejet je bil tudi predlog, naj skličejo takoj po zaključku genovske konference tiste države, ki imajo slabšo valuto sestanek svojih zastopnikov, na katerem bi se sklepalo o sredstvih za zboljšanje valut.

IZJAVE AVSTRIJSKEGA KANCELARJA.

Dunaj, 17. aprila. (Izv.) Kancelar dr. Schober in državni tajnik dr. Grünberger sta včeraj dospela iz Genove semkaj. Kancelar dr. Schober je izjavil novinarjem, da upa, da bo imela genovska konferenca vkljub nasprotjem, ki so se pojavila zadnje čase, vendar velike uspehe. Dosedanja pogajanja so imela značaj priprav in splošne orientacije. Prve rezultate konference bo prinesel teden po praznikih.

LUKSEMBURŠKA DELEGACIJA SE VRNILA DOMU.

Luksemburg, 17. aprila. (Izv.) Luksemburška delegacija, ki je zapustila genovsko konferenco, ker ni bila izvoljena v zastopstvo nobene komisije, je danes dospela semkaj.

Nemško-ruska pogodba.

LIKVIDACIJA BRESTA LITOVSKEGA. — NEMCIJA PRIZNAVA SOVJETSKO VLADO.

Genova, 17. aprila. (Izv.) Na velikonočno nedeljo pozno v noči so ruski in nemški delegati sklenili v Genovi pogodbo, na podlagi katere se je z razveljavljenjem pogodbe, sklenjene svoje čase v Brestu Litovskem, šele pravzaprav ustvarilo pravo mirovno stanje med obema državama. Pogodba se v torek podpiše in objavi. Vsebinska je popolnoma gospodarskega in političnega značaja. V pogodbi se državi medsebojno odrečeta terjatvam iz povojnih in predvojnih medsebojnih dolgov. Pogodba predvideva na-

dalje tudi obojestransko obveznost, da si bosta obe državi med seboj dovoljevali vse trgovinske privilegije in pravice. Nadalje se Rusija odreka pravici, katera ji izvirja z § 116 versajske mirovne pogodbe (pravico na vojno odškodnino od strani Nemčije). Pogodba vzpostavlja med obema državama v polnem obsegu normalne odnose in omogočuje vzpostavitev diplomatskih in konzularnih odnosov, ki so prenehali vsled svoječasnega umora grofa Mirbacha v Moskvi leta 1918.

LENIN BO OPERIRAN.

Berlin, 17. aprila. (Izv.) Primarij kirurškega oddelka moabitske bolnice dr. Borchardt je odpotoval v soboto na povabilo ruske vlade v Rigo, odkoder pojde v Moskvo, da bo tam operiral Ljeninga. Vzel mu bo iz rame kroglo, ki je ostala v telesu že od atentata študentke Kaplan na Ljeninga leta 1918. Ljeningovo zdravje se je v zadnjih časih bistveno popoboljšalo, tako da bo mogoče izvršiti operacijo brez opasnosti.

BIVALIŠČE RAZKRALJICE ZITE.

London, 17. aprila. (Izv.) Kakor poročajo listi, je odgovorila angleška vlada na prošnjo bivše cesarice Zite, da bi se smela naseliti na angleškem otoku Wight, da se more Zita s svojo rodbino naseliti povsod v Evropi, kjer se hoče, ako njeni sinovi ne bodo nastopali kot reflektanti na madžarski prestol. Pač pa na Madžarsko tudi v tem primeru ne sme.

BREZUSPEŠEN ATENTAT NA ANGLEŠKEGA PRESTOLONASLEDNIKA.

Pariz, 17. aprila. (Izv.) Po vesteh iz Tokia je tamkaj snoči do tal pogorel hotel «Imperial», v katerem je bil nastanjen waleški princ, ki se nahaja na obisku v Tokiu. Bivši grški konzul Millaresi je zgorel. Angleški princ s spremstvom se je med požarom nahajal na vrtni veselici, ktero je njemu na čast priredil japonski cesar. Škode je nad milijon funtov. Dosedanja preiskava je doznala, da gre za poskus atentata proti angleškemu prestolonasledniku.

FRANCOSKO-BELGIJSKA TAJNA POGODBA PROTI NEMCIJI?

Berlin, 17. aprila. (Izv.) V političnih krogih se danes trdi, da sta sklenili Francija in Belgija tajno pogodbo, na podlagi katere nameravata poslati skupno svoje vojske proti Nemčiji, če bi ta ne izpolnila svojih reparacijskih obveznosti.

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

(Dalje prihodnjič.)

«Hitro jo odkurijo nazaj!»

«Zakaj?»

«Nemci so v Jankovi soteski, torej je tudi Prokuplje padlo.»

«Aha, klešče grabijo od vseh strani.»

«Od vseh strani.»

«Da, potem je treba hitro na pot.»

«Čim prej, prijatelji, najpozneje jutri — pojutrišnjem je že prepozno.»

Odpri smo vrata in krenili vsak v svojo smer. Čeprav se ne bomo nič več videli, se vendar nismo poslavliali.

Ljudstvo tam zunaj je tudi brez jasnega poznanja detaljev lasno občutilo nevarnost. Ulica je zagostila dolgi sprevoz, ki so praznili bolnice. Od vseh strani, iz različnih ulic in vež je vrel prebivalstvo s tovari na plečih. Sredi te prerivajoče množice se naenkrat raznese šepetanje od ust do ust: «Kralj, kralj!» Ljudstvo se še bolj zmede in prestraši. Kaj hoče kralj tu v Prištini? Zakaj ni odšel z vrhovnim poveljstvom v Prizren? Zakaj ni ostal z vladno v Mitrovici? Nekaj posebnega pomeni, da prihaja kralj v tem strašnem trenutku v Prištino. Ljudstvo, ki tolmači vsak pojav po svoje, se tudi v tem trenutku najprej pobriga za lastno usodo. Vsi so dobro vedeli, da se stari kralj ves čas silno upiral in se ni hotel umakniti, tudi v najskrajnejši sili ne. Morali so ga enostavno nagnati. In sedaj je ta njegov prihod opominjal ljudstvo, da je skrajna potreba, poslednji trenutek. Ni jili hrabrih, temveč še

42. Boji prestraši. Nihče jim ni mogel več povrniti vere in narastla reka je prebila poslednje jezove. Najupornejši optimisti so izgubili svojo hrabrost, valovi ljudstva so se pričeli valiti, gneisti in lomiti vse pred seboj.

Se enkrat sem poskusil, da uidev sugestiji množice, ki me vleče za seboj, kakor vrtinec vrtil lahek čoln in me ne pusti plavati v svoji smeri. Stopil sem kakor v Skoplju k načelniku, ki mi pa kratko in jedrnatno odvrne: «Beži, beži, čim prej!»

Popoldne je pričel padati oster in hladen dež. Nebo se je zmrščilo, iz vetra se je razvil orkan, da so zadržale strehe na hišah. Suhe veje so padale z dreves in v vrtincih se je dvigal sneg in dež.

V takem vremenu je bil skrajni čas zapustiti streho in stopiti v ta vihar, na sneg, na dež, v objem besne narave ter se ji prepustiti na milost in nemilost. Nekateri, že od čim, da zapuste hiše, so se prestrašili pred to nevihto. Na pragu svoje hiše so premišljali, kaj bi bilo bolje: v orkan ali v sovražnikovo sužnost? Razdivjana in besna priroda je grozila z večjo nevarnostjo, kakor sovražnik, katerega še niso poznali. In odločili so se, da ostanejo in počakajo.

Mi pa smo krenili na pot v vrtinec snega in dežja, v besni orkan, ki je divjal po Kosovem. Na milost in nemilost smo se mu prepustili v objem.

Vihar nas objame, zagradi s svojo mrzlo roko in nas nosi s seboj. Zasiplje, prevrača nas, da ne moreš po svoji volji stopiti, slediti očem. Miže, tja v en dan padamo, sopemo, se zopet vračamo, od koder smo prišli. Ne vidiš ne ceste, več ne čutiš sosedo poleg sebe. V ušesih bobni, buči, sika in ti čutiš le, kako te zasiplje in zasiplje.

Ali je že pridrla lavina z gora? Poplavlja, žre in požiga, zasipa in pokriva s pepelom uničeno zemljo. Mar nas je že dosegla?

STARI KRALJ.

«Kralj je tu, kralj je tu,» gre glas od us: to ust od grude do grude, od prodajalne do prodajalne, od praga do praga, od hiše do hiše.

Izpred načelstva, kjer se ves dan zbirajo množice, se razlije hudournik po ulicah.

Beseda, s katero pozdravljajo danes Prištenci svojega kralja, ne razodeva radosti. Pred tremi leti so vzklikali veselja polni glasovi. Tedaj so zvonili z vsemi zvonovi, da je odmevalo daleč po Kosovem. Na hišah so vihrale zastave, narod se je zbiral v gručah, vesel, praznično oblečen, je nosil po koncu glavo. Iz gazimestanske višine so grmeli topovi, pozdravljajoči prihod prvega srbskega kralja v Miljutnovi prestolici, po dolgih petsto letih.

Danes ne zvone zvonovi. V zvoniku pripravljajo bele zastave in ljudstvo pričakuje izmučeno, zamazano, sklonjene glave; topovi grme, toda tam na Kačaniku in Gilanu, od koder prihaja sovražnik, da še enkrat prelje kri na Kosovem.

Postaran in bolan je stari, sedemdesetletni kralj prepustil vso skrb za domovino svojemu sinu, toda ljubezen je obdržal zase. S to ljubeznijo se je umaknil v času bojov na severni fronti v miren kotiček domovine, kjer je živela tradicija Karagjorgjevičev, kjer jo je on obnovil ter ji zgradil dragoceno svetišče. Dinastiji je postavil panteon mož, ki je poklical narod na revolucijo in ki v tretjem kolenu sprejema na svoja ramena velikansko nalogo, ustvariti skupno državo vseh južnih Slovanov. V skromni svečeniški hišici poleg oplesne cerkve, grobov svojega očeta in deda, je kralj preživel skrbni polne dneve, spremljač potek dogodkov, vsako premembo, vsak uspeh in neuspeh na fronti. Tukaj na grobovih je molil, da reši bog njegovo mučeniško ljudstvo, ki se bori za svobodo in človeške pravice.

Inž. M. Klodič:

Državne železnice.

(Konec.)

Državna ali privatna uprava.

Iz prejšnjih izvajanj sledi, da izročitev državnih železnic v privatno upravo vendar ni tako a priori priporočljivo in edino rešilno sredstvo. Izpremenimo razmere, v katerih naj uprava državnih železnic deluje, tako da bodo podobne onim pod katerimi eksistira južna železnica, potem bomo tudi vspehi videli. S tem pa nikakor nočem reči, da nedostaki pri državni upravi izvirajo edino iz okolnosti, kakor so pod 1 — 5 označene. Ne. Ali odstraniti moramo najprej grobe, temeljne nedostatke, potem se bomo prav lahko zmenili tudi še o podrobnostnih napakah, ne pa obratno. Sicer se je pa v tem oziru pri zagrebiški direkciji mnogo izboljšalo in tekom leta 1921. so državne železnice na Hrvatskem neprimerno boljše funkcionirale kakor recimo leta 1920. ali 1919.; to je znano, samo da širši krogi premalo premišlujejo in vidijo le nedostatke, ne pa izboljšanja. Zabavljati je mnogo lažje nego graditi v primitivno skromnem gmožnem okviru, ki je na razpolago državni upravi. (Izboljšanja so se vršila glede notranje organizacije, unifikacije predpisov, kontrole, točnosti prometa, boljše izrabe voz itd. Dobre posledice so bile že prav očividne).

Kako naj se odpravijo temeljni nedostatki pod 1 — 5? Z denarjem! Z denarjem si zgradimo delavnice, kupimo stroje, vozove, povečamo postaje, položimo druge tirne, zgradimo stanovanja, preskrbimo dobro opogojno lito. Upravi državnih žel. manjka prvič in drugič denarja in tretjič zopet denarja. Ne gre, vsaj ne v prvi vrsti, za priv. upravo ali za izmenjavo sistema, ampak za denar. Meni se zdi to tako jasno, kot beli dan.

Kako odpraviti nedostatke?

Vprašanje nastane, od kod vzeti velike vsote, ki so za to potrebne. Ali naj povisamo tovarne tarife? Nikakor nočem tukaj govoriti ne pro ne kontra, samo nekoliko razmisliti bi hotel to vprašanje. Pred kratkim se je mudil generalni direktor južne železnice dr. Fall uradno pri meni. Razlagal je, da je treba, da povisamo tarife, ker je gospoda. — absolutno nedopustno, da obratuje tako veliko podjetje v izgubo. Mi da moramo tarife povisati tem lažje, ker so glede svetovne paritete najnižje. Vsekakor je to zanimivo mnenje prvovrstnega strokovnjaka. Pri nas prevladuje mnenje, da povisane tarifov ni dopustno ker državna uprava ne sme povzročati draginje in bi splošne cene zaradi tega zopet poskočile.

Da vidimo. Vzemimo vsakikrat vagon

različnega blaga in daljavo 200 km, kot povprečno srednjo daljavo, na katero se prevažna v večjem omrežju blago. Tarifa je danes za 1 vagon jaje 5.360 K, za moko 2.800 K, za živino 2.340 K, za drva 1.080 K, za premog 1.200 K, za maso 5.360 K. Ako povisamo tarif za 50 odst. odpade na vsako jaje plus 3 vinarje, na kilogram moko 14 vinarjev, na kg živine 30 vinarjev, na kg drv 5 vinarjev, na kg premoga 6 vinarjev, na kg maso 27 vinarjev. Ali sme biti tak povišek vzrok domnevanega velikega zvišanja cen teh potrebščin? Gotovo ne! Ako pa se to vendar zgodi, je kriv dotičnik, ki s izgovorom povišanja tarifov na nedopusten način povisuje tržne cene; državljani sami bi bili torej neopravičljivi dražinski krivi. S povišanjem tovarnih tarifov ali recimo z gotovimi pristojbinami na nekatere tarife, ali še bolje, ne z večnim linearnim povišanjem vseh predvojenih tarifov, ampak s povišanjem tarifov le pri nekaterih vrstah blaga, ki so po množini in važnosti spremenile svoj pomen za naše gospodarstvo napram pomenu pred prevratom, bi se dal odpraviti primanjkljaj pri obratovanju državnih železnic, izboljšati nekoliko položaj osebja, graditi stanovanja in drugo.

Toda mnogi so mnenja, da ta pot ni prava. Od kod torej vzeti denar? Iz lastnega imetja v državi ali pa v inozemstvu na posodo proti garancijam. Dajanja v državi, pravijo, ni dobiti. Davčna uprava ne funkcionira, državljani, posebno kmetje, baje nočejo plačevati davkov, kam bi jih še zvišali. Notranje posojilo bi baje ne uspelo, ker ni zaupanja v državo, ni državne samozaveštil v širokih krogih državljanov. Še slabše, da stoji zadeva z zunanjim posojilom. Inozemstvo nima zaupanja v nas, ker se med seboj kregamo na žive in mrtve, plemena med seboj, stranke med seboj, politiki med seboj, ker imamo slabo nestalno upravo, ker eksperimentiramo v gospodarstvu, smo finančno nezanesljivi, in ne vem kaj še vse. Kdo je torej kriv, da ni denarja? Ker pa izvira vsa železniška prometna bolezen iz pomankanja denarja, kdo je kriv prometnih težkočam? Vlada, parlament? Ali vlada, parlament, vse to izvira tudi iz državljanov. Meni se zdi torej, da bi se dalo vse urediti, ako bi mogli državljani izpremeniti vse gori omenjene slabe činjenice in lastnosti v nasprotno, dobre, pa bi imeli denarja dovolj, mogli bi si docela urediti železnice in funkcionirale bi potem, da bi bilo veselje!

Ze čujem odgovor: Prijatelji, Ti zahtevaš preveč od današnjega človeka, preveč idealnosti! Moraš že ostati v okviru realnosti in mogočnosti. Dobro. Ampak to stoji na vsak način: Državljanji so sami krivi na žalostnih promet-

nih razmerah, to so producenti, konsumenti, trgovci, meščani, politiki etc. etc., skratka mi vsi. Pustite torej že enkrat na miru razne Jeliče, Franiče, obratovne sisteme, nehajmo z zabavljanjem, trkajmo si vsi na prsa: mea culpa, po-boljšajmo se kot ljudje in državljani, izrurno zlo pri korenini in potem se bomo prav lahko zmenili o vsem ostalem.

Ako se pa ne moremo predrugačiti v gori označenem smislu, potem pač ne ostane drugega kakor ali gledati propast železnic ali upati, da se izvečemo iz močvirja tekom prihodnjih 10 ali 20 let, ali pa da prodamo železnice Amerikancem, Angležem ali komurkoli.

Bojim se le, da postane potem Jugos-

slavija — kolonija teh inozemcev.

NEMŠKO ODPLAČILO.

Berlin, 14. aprila. (Izv.) Dne 15. t. m. zapadli znesek na račun reparacij v znsku 18 milijonov zlatih mark je bil več-raj izplačan reparacijski komisiji.

ZDRAVSTVENE INSTITUCIJE V

BANATU.

Beograd, 14. aprila. (Izv.) Ministrstvo za narodno zdravje je kupilo v Bečkerek-ku hišo, v kateri bo nastanilo vse zdravstvene institucije, tako n. pr. bakteriološko postajo, štacijo za tuberkulozne in drugo. Ta nakup je ministrski svet potrdil.

Ključavničarski pomočnik

išče trajnega dela.

Naslov pod: Ključavničarski pomočnik, Kranj št. 270. 1091

ERJAVEC & TURK

449 „pri Zlati topati“

trgovina z železnar

(prej Hamerschmidt)

Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7

nasproti križevniške cerkve.

Zaloga cementa in karbida.

Pletiljke na stroj,

izurjene, išče za takoj pod ugodni, mi pogoj in priporoča raznovrstno pletenino lastnega izdelka kakor: damsko majice in bluze, jope, otročje perilo, gamaze, dokolenice, sviterje čepice itd. — Izdeluje tudi po naročilu

Pletilnica Ciril Vajt, Kranj.



1086

je najboljši pisalni stroj!

Ant. Rud. Legat

specialna trgovina s pisalnimi stroji in pisarniškimi potrebščinami.

Samoprodaja pisalnega stroja CONTINENTAL za vso Slovenijo.

Lasna delavnica za popravila pisalnih strojev vseh sistemov.

Telefon 100 in 97.

Maribor

Slovenska ulica št. 7.

Cenik in prospekt brezplačno.

Sprejme se v delavnico za popravila s približno 180 delavci na rudniku Trbovlje strojni tehnik s prakso v obratu in v pisarni

samec, slovenske narodnosti. Izšrpne ponudbe s preplati izpričeval je poslati na rudniško ravnateljstvo Trbovlje.

Delniška glavnica:

K 20.000.000.—

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 1.

Rezervni zakladi:

K 6.500.000.—

166

Telefoni št. 146, 458

Brzjavke: ESKOMPTNA

PODRUŽNICE:

Novo mesto, Rakov, Slovenjgradec

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.